

**REPUBLIKA SRPSKA
VLADA**

NACRT

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA
O POSEBNOM REŽIMU IZVRŠENJA KAZNE ZATVORA**

Banja Luka, decembar 2023. godine

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA
O POSEBNOM REŽIMU IZVRŠENJA KAZNE ZATVORA**

Član 1.

U Zakonu o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 30/10) član 1. mijenja se i glasi:

„Ovim zakonom uređuje se postupak raspoređivanja zatvorenika koji se nalaze na izvršenju kazne zatvora u Odjeljenju sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora (u daljem tekstu: Odjeljenje), organizacija Odjeljenja, položaj zatvorenika, disciplinska i materijalna odgovornost zatvorenika, kao i postupanje prema zatvorenicima na izvršenju kazne doživotnog zatvora.“

Član 2.

U članu 2. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) U Odjeljenje se raspoređuju zatvorenici muškog pola koji za vrijeme izvršenja kazne zatvora bitno ugrožavaju bezbjednost u Ustanovi za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija (u daljem tekstu: Ustanova), narušavaju red i disciplinu, kao i lica za koja se utvrdi da su sve ranije preduzete mjere postupanja prema njima ostale bezuspješne, a prema kojima je programom postupanja predviđen ovakav oblik tretmana.“

U stavu 2. riječi: „osuđenih lica“ zamjenjuju se riječju: „zatvorenika“, kao i u cijelom tekstu Zakona, u odgovarajućem padežu, a riječi: „kazneno-popravnih ustanova“ zamjenjuju se riječju: „Ustanova“, kao i u cijelom tekstu Zakona, u odgovarajućem padežu.

Poslije stava 3. dodaje se novi stav 4. koji glasi:

„(4) U Odjeljenje se na izvršenje kazne zatvora upućuju zatvorenici kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora.“

Član 3.

U članu 3. u stavu 1. poslije riječi: „zatvorenog tipa“ riječi: „(u daljem tekstu: Ustanova) brišu se.

Stav 3. briše se.

Član 4.

U članu 4. u stavu 4. poslije riječi: „visokog bezbjednosnog rizika“ dodaju se riječi: „i zatvorenicima kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora“.

U stavu 6. poslije riječi: „visokog bezbjednosnog rizika“ dodaju se riječi: „i zatvorenika kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora“.

Član 5.

U članu 5. u stavu 1. riječ: „izdržava“ zamjenjuje se riječju: „izvršava“, kao i u cijelom tekstu Zakona, u odgovarajućem padežu, a poslije riječi: „kaznu zatvora“ dodaje se zapeta i riječi: „osim za zatvorenike iz člana 2. stav 4. ovog zakona, koje u Odjeljenje upućuje sud nadležan za izvršenje kazne doživotnog zatvora“.

Stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) Nakon razmatranja prijedloga iz stava 1. ovog člana, ministar može donijeti naredbu o rasporedu zatvorenika u Odjeljenje, koja se dostavlja Ustanovi koja je uputila prijedlog i Ustanovi u čijem sastavu se nalazi Odjeljenje u kojem će se raspored zatvorenika izvršiti.“

Član 6.

U članu 6. u stavu 1. poslije riječi: „Vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje“ dodaju se riječi: „za zatvorenike koji se u Odjeljenje raspoređuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora“.

Član 7.

U članu 7. u stavu 2. riječ: „koja“ zamjenjuje se riječju: „koji“.

U stavu 3. riječ: „smješteno“ zamjenjuje se riječju: „smješten“.

Član 8.

U članu 8. st. 1, 2. i 3. mijenjaju se i glase:

„(1) Prijem u Odjeljenje za zatvorenike koji se u Odjeljenje raspoređuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora vrši se na osnovu Naredbe o rasporedu u Odjeljenje, a za zatvorenike kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora na osnovu uputnog akta suda nadležnog za izvršenje kazne doživotnog zatvora.

(2) Prilikom prijema u Odjeljenje vrši se detaljan pretres zatvorenika i njegovih stvari, oduzimanje predmeta čije držanje u Odjeljenju nije dozvoljeno, upis u prijemnu knjigu i upoznavanje zatvorenika sa organizacijom rada u Odjeljenju, pravima, obavezama i dužnostima zatvorenika i propisima koji regulišu izvršenje kazne zatvora u Odjeljenju, a zatvorenici koji se u Odjeljenje raspoređuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora upoznaju se i sa Naredbom o rasporedu u Odjeljenje, razlozima za njeno donošenje i načinom sprovođenja ovakvog oblika tretmana.

(3) Pravilnikom o kućnom redu Odjeljenja sa posebnim režimom propisuju se način i organizacija života zatvorenika raspoređenih u Odjeljenje radi izvršenja kazne zatvora i kazne doživotnog zatvora, prijem i pretres lica i stvari, upoznavanje zatvorenika sa programom postupanja, smještaj, ishrana i odijevanje, zdravstvena zaštita i higijenske mjere, ponašanje zatvorenika, način ostvarivanja prava u Odjeljenju, dopisivanje, primanje posjeta i pošiljki, zadovoljavanje vjerskih potreba, raspolaganje novcem, održavanje reda i discipline, obustava primjene rasporeda u Odjeljenje.“

Poslije stava 3. dodaje se novi stav 4. koji glasi:

„(4) Pravilnik iz stava 3. ovog člana donosi ministar.“

Član 9.

U članu 9. u stavu 2. riječi: „Zavodski doktor“ zamjenjuju se riječima: „Doktor medicine u Ustanovi“, kao i u cijelom tekstu Zakona, u odgovarajućem padežu.

U stavu 3. riječ: „osuđeni“ zamjenjuje se riječju: „zatvorenik“, a riječ: „drugo“ zamjenjuje se riječju: „drugog“.

Član 10.

U članu 12. u stavu 1. riječi: „dužna su“ zamjenjuju se riječima: „su dužni“.

U stavu 2. riječ: „kaznjeno“ zamjenjuje se riječju: „kaznjen“.

Član 11.

U članu 14. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) Teži disciplinski prekršaji su:

- a) odbijanje izvršenja zakonitog naređenja službenog lica,
- b) podstrekavanje na pobunu ili bjekstvo,
- v) pripremanje bjekstva, pokušaj bjekstva i bjekstvo,
- g) pomaganje drugim zatvorenicima pri pripremanju bjekstva ili bjekstvu,
- d) organizovanje i učešće u pobuni,
- đ) nasilničko ponašanje prema drugim zatvorenicima, fizičko i psihičko zlostavljanje, kao i svako nekorektno ponašanje prema drugim zatvorenicima,
- e) namjerno uništavanje tuđe imovine i imovine Odjeljenja,
- ž) uzimanje od drugih zatvorenika naknade u novcu ili naturi,
- z) neovlašćeno napuštanje Odjeljenja, bolničkog liječenja u zdravstvenoj ustanovi ili sa radilišta, bez odobrenja službenog lica,
- i) proizvodnja, unošenje, posjedovanje, preprodaja i uživanje alkohola, opojnih droga i psihoaktivnih materija u Odjeljenju ili na bolničkom liječenju,
- j) izrada, posjedovanje i unošenje u Odjeljenje nedozvoljenih predmeta, uključujući i novac, opasne stvari ili sredstva za komunikaciju na daljinu,
- k) vrijeđanje, prijetnje i nepristojno ponašanje, međusobne svađe i tuče,
- l) izrada bilo kakvih predmeta i obavljanje privatnih poslova za sebe ili drugog bez naloga službenog lica,
- lj) ometanje sprovođenja dnevnog rasporeda aktivnosti,
- m) neovlašćeno ulaženje i korišćenje službene prostorije i boravak na mjestima gdje je to zabranjeno,
- n) sprečavanje pristupa u bilo koji prostor Odjeljenja službenim licima i licima koja imaju ovlašćenje da ulaze u Odjeljenje,
- nj) međusobna preprodaja ili trampa bilo kakvih stvari,
- o) krađa, kockanje i igranje nedozvoljenih igara,
- p) opiranje zdravstvenom pregledu i testiranju na zarazne bolesti, alkohol i opojna sredstva,
- r) podsticanje drugih zatvorenika na ponašanje koje predstavlja krivično djelo, prekršaj ili teži disciplinski prekršaj,
- s) nekorektno ponašanje prema službenim licima,
- t) pružanje otpora ili fizički napad na službeno lice,
- ć) zanemarivanje radne obaveze koja je prouzrokovala ili je mogla prouzrokovati štetne posljedice većeg obima,
- u) davanje lažnih podataka usljed kojih je nastala ili je mogla nastati šteta većih razmjera,
- f) ugrožavanje tuđeg zdravlja koje je izvršeno namjerno ili grubom nepažnjom,
- h) obučavanje drugih zatvorenika o načinu izvršenja krivičnog djela na osnovu ličnog ili tuđeg iskustva,
- c) namjerno narušavanje svog zdravlja radi onesposobljavanja za izvršenje obaveza.

Član 12.

U članu 19. u stavu 2. riječ: „koja“ zamjenjuje se riječju: „koji“, a riječ: „osuđenika“ zamjenjuje se riječju: „zatvorenika“.

Član 13.

U članu 21. stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) Pri izvršenju disciplinske kazne upućivanja u samicu, zatvorenika su dužni da posjete vaspitač i zdravstveni radnik svakog dana, a jednom u sedam dana rukovodilac Odjeljenja i doktor medicine u Ustanovi.“

Član 14.

U članu 23. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) Zatvorenik je odgovoran za štetu koju je namjerno ili grubom nepažnjom prouzrokovao i tu štetu je dužan nadoknaditi.“

Član 15.

Poslije člana 23. dodaju se novi čl. 23a, 23b, 23v, 23g, 23d, 23đ, 23e, 23ž, 23z, 23i, 23j, 23k. i 23l. koji glase:

„Član 23a.

Odredbe čl. 7. do 23. ovog zakona primjenjuju se i na izvršenje kazne doživotnog zatvora, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 23b.

Zatvorenicima koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora neće biti nametnuto nijedno ograničenje koje nije predviđeno zakonom, a ona ograničenja koja se izriču moraju biti minimalno potrebna i proporcionalna opravdanom cilju zbog kojeg se izriču.

Član 23v.

(1) Tim stručnjaka iz prijemno-otpusnog odjeljenja vrši proučavanje ličnosti zatvorenika koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora.

(2) Na osnovu rezultata proučavanja ličnosti zatvorenika koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora, tim stručnjaka iz prijemno-otpusnog odjeljenja vrši procjenu rizika zatvorenika i utvrđuje prijedlog programa postupanja, koji odobrava direktor Ustanove.

(2) Promjene u programu postupanja iz stava 2. ovog člana odobrava direktor Ustanove na prijedlog službe tretmana.

Član 23g.

Zatvorenici se prilikom izvršavanja kazne doživotnog zatvora klasifikuju u posebne vaspitne kolektive, s tim da se na jednog vaspitača raspoređuje do deset zatvorenika.

Član 23d.

Zatvorenicima kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora ne mogu se odobravati pogodnosti koje se koriste van kruga Ustanove.

Član 23d.

(1) Zatvorenici koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora, iz razloga bezbjednosti i na osnovu bezbjednosne procjene, mogu biti podvrgnuti kontroli pisama i telefonskih razgovora, sa čim zatvorenik mora biti upoznat.

(2) Izuzetno od odredbe člana 11. stav 4. ovog zakona, zatvorenicima koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora, na zajednički prijedlog službe tretmana i službe obezbjeđenja, u zavisnosti od klasifikaciono-stimulativne grupe zatvorenika, rukovodilac Ustanove, nakon detaljne procjene svih oblika rizika koje zatvorenik može predstavljati prema posjetiocima, može odobriti boravak u posebnoj prostoriji za intimne posjete sa bračnim supružnikom, odnosno vanbračnim partnerom ili boravak sa članovima porodice u posebnim prostorijama koje su namjenski opremljene za posjetu maloljetne djece, najviše dva puta u klasifikacionom periodu, u trajanju do dva sata, ako je prethodno najmanje dva puta uzastopno bio klasifikovan u najbolju klasifikaciono-stimulativnu grupu.

Član 23e.

(1) Zatvorenik koji izvršava kaznu doživotnog zatvora može nakon najmanje pet godina izdržane kazne doživotnog zatvora ministru podnijeti molbu za premještaj u drugu Ustanovu koja u svom sastavu ima Odjeljenje.

(2) Protiv rješenja kojim je odlučeno o molbi iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena žalba.

(3) Ako je molba zatvorenika za premještaj iz stava 1. ovog člana odbijena, nova molba se može podnijeti nakon isteka dvije godine od dana donošenja odluke o prethodnoj molbi.

Član 23ž.

(1) Direktor Ustanove u kojoj zatvorenik izvršava kaznu doživotnog zatvora može iz razloga bezbjednosti ili organizacije izvršenja kazne zatvora podnijeti prijedlog za premještaj u odjeljenje sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora druge Ustanove koja u svom sastavu ima ovo odjeljenje, o čemu rješenjem odlučuje ministar.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena žalba.

(3) Ako je prijedlog direktora Ustanove iz stava 1. ovog člana odbijen, novi prijedlog može se podnijeti nakon jedne godine od dana prijema rješenja.

(4) Ustanova iz koje se vrši premještaj zatvorenika dostavlja Ustanovi u koju se zatvorenik premješta lični list zatvorenika, zdravstveni karton, lične stvari sa zatvoreničkog depozita, novčani depozit i drugu dokumentaciju.

Član 23z.

Zatvorenici koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora ne mogu biti radno angažovani na poslovima koji se izvode van kruga Ustanove.

Član 23i.

Zatvorenik kojem je izrečena kazna doživotnog zatvora može se uslovno otpustiti nakon što izdrži dvadeset pet godina zatvora, pod uslovima propisanim Krivičnim zakonikom Republike Srpske.

Član 23j.

(1) Na osnovu rezultata kontinuiranog praćenja ponašanja i vladanja zatvorenika koji izvršava kaznu doživotnog zatvora, analize dostignutog stepena motivacije zatvorenika i njegovog ličnog aktivnog učešća u sprovođenju individualnog programa postupanja, te nakon detaljne procjene svih oblika rizika koje zatvorenik može predstavljati prema ostalim zatvorenicima i službenom osoblju, i ukoliko je to predloženo izmjenom programa postupanja, zatvorenik nakon najmanje pet godina provedenih na izvršavanju kazne doživotnog zatvora u Odjeljenju može biti privremeno raspoređen u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja, o čemu odlučuje rukovodilac Ustanove na zajednički prijedlog službe tretmana i službe obezbjeđenja.

(2) Uz prijedlog iz stava 1. ovog člana, rukovodiocu Ustanove se dostavlja izvještaj sa podacima o vladanju i ponašanju zatvorenika u toku izvršenja kazne doživotnog zatvora, izvještaj o preduzetim mjerama postupanja prema zatvoreniku, bezbjednosna procjena i obrazloženje razloga za raspored u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja.

(3) Vrijeme trajanja privremenog rasporeda u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja određuje se na period do šest mjeseci i može biti više puta produžavano za isti vremenski period.

(4) Tokom boravka u kolektivu za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja vrši se redovno praćenje ponašanja i vladanja zatvorenika, kao i procjena stepena rizika.

(5) Nakon isteka svakih šest mjeseci provedenih na privremenom rasporedu u kolektivu za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja vrši se preispitivanje opravdanosti daljeg boravka u kolektivu izvan Odjeljenja, uz obavezu da služba tretmana i služba obezbjeđenja dostave rukovodiocu Ustanove zajednički prijedlog za produženje ili obustavu rasporeda u kolektiv izvan Odjeljenja, detaljan izvještaj o vladanju i ponašanju zatvorenika, mišljenje o postignutim rezultatima primjene rasporeda u kolektiv izvan Odjeljenja i procjenu stepena rizika.

(6) U vanrednim situacijama, kada je bitno narušena bezbjednost u Ustanovi ili kada iz bilo kojeg opravdanog razloga raspored u kolektiv izvan Odjeljenja prestane biti svrsishodan, rukovodilac Ustanove može i bez zajedničkog prijedloga službe tretmana i službe obezbjeđenja donijeti odluku o obustavi privremenog rasporeda u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja.

(7) Ako je zajednički prijedlog iz stava 1. ovog člana odbijen, novi zajednički prijedlog može se podnijeti nakon jedne godine od dana donošenja odluke rukovodioca Ustanove.

(8) O privremenom rasporedu u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja i o obustavi privremenog rasporeda Ustanova obavještava Ministarstvo pravde.

Član 23k.

Privremeni raspored u kolektive za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja podrazumijeva smještaj u zajedničke prostorije za spavanje izvan Odjeljenja, u kojima borave zatvorenici osuđeni na kaznu zatvora, mogućnost radnog angažovanja na radnim mjestima u krugu Ustanove i zajednički boravak sa drugim zatvorenicima na radnom mjestu, kao i zajednički boravak sa drugim zatvorenicima tokom objedovanja, slobodnih aktivnosti u dnevnom boravku i u krugu Ustanove i upražnjavanju vjerskih potreba.“

Član 16.

U članu 24. poslije riječi: „Zakona o izvršenju krivičnih“ dodaju se riječi: „i prekršajnih“.

Član 17.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske“.

Broj:
Datum:

PREDSJEDNIK
NARODNE SKUPŠTINE

Nenad Stevandić

OBRAZLOŽENJE
NACRTA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O POSEBNOM REŽIMU IZVRŠENJA KAZNE ZATVORA

I USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 10. Ustava Republike Srpske prema kojem su građani Republike Srpske ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu ljudskih prava i sloboda, u Amandmanu XXXII na član 68. t. 5) i 10) Ustava Republike Srpske, prema kojem Republika uređuje i obezbjeđuje ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda i uređuje organizaciju, nadležnosti i rad državnih organa i u članu 70. stav 1. tačka 2. Ustava, prema kojem Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

II USKLAĐENOST SA USTAVOM, PRAVNIM SISTEMOM I PRAVILIMA ZA IZRADU ZAKONA I DRUGIH PROPISA REPUBLIKE SRPSKE

Prema Mišljenju Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo broj: 22.02/020-3011/23 od 29. oktobra 2023. godine, ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 10. Ustava Republike Srpske prema kojem su građani Republike Srpske ravnopravni, između ostalog, u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu ljudskih prava i sloboda, u Amandmanu XXXII na član 68. t. 5) i 10) Ustava Republike Srpske, prema kojem Republika uređuje i obezbjeđuje ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda i uređuje organizaciju, nadležnosti i rad državnih organa i u članu 70. stav 1. tačka 2. Ustava, prema kojem Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

Ovim zakonom uređuje se postupak raspoređivanja zatvorenika koji se nalaze na izvršenju kazne zatvora u Odjeljenje sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora (u daljem tekstu: Odjeljenje), organizacija Odjeljenja, položaj zatvorenika, disciplinska i materijalna odgovornost zatvorenika, kao i postupanje prema zatvorenicima na izvršenju kazne doživotnog zatvora.

Obrađivač je u skladu sa članom 41. stav 1. tačka 5) i članom 56. stav 2. Pravila za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 24/14) obrazložio razloge za donošenje Zakona i razloge za izmjene i dopune. S tim u vezi, osnovni razlog izmjena i dopuna ovog zakona je usklađivanje odredaba sa odredbama Krivičnog zakonika Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 64/17, 15/21, 89/21 i 73/23) i odredbama Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 63/18 i 55/23), te terminološko usklađivanje sa odredbama Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/23).

U skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom o republičkoj upravi, ovaj sekretarijat je ukazao obrađivaču predmetnog zakona na preciziranje pojedinih odredaba u smislu preciznosti i jasnoće norme, kao i primjenu dosljedne i jedinstvene terminologije iz propisa kojima je regulisana oblast krivičnih i prekršajnih sankcija, što je obrađivač uvažio i ugradio u tekst Zakona.

U skladu sa članom 36. stav 1. tačka 9) Poslovnika o radu Vlade Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 123/18), shodno Smjernicama za konsultacije u izradi propisa i drugih opštih akata („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 86/22), utvrđeno je da je ovaj zakon od interesa za javnost, te je tekst zakona objavljen na internet stranici Ministarstva pravde radi mogućnosti uvida i dostavljanja primjedaba i sugestija, a na tekst Zakona nije bilo primjedaba i sugestija.

Imajući u vidu da je Zakon usaglašen sa Ustavom Republike Srpske, pravnim sistemom Republike Srpske i Pravilima za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske, mišljenje je Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo da se Nacrt zakona o izmjenama i dopuna Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora može uputiti u dalju proceduru.

III USKLAĐENOST SA PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE

Prema Mišljenju Ministarstva za evropske integracije i međunarodnu saradnju broj: 17.03-020-3004/23 od 22. novembra 2023. godine, a nakon uvida u propise Evropske unije i analize Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnom režimu izvršenju kazne zatvora, nisu ustanovljeni sekundarni izvori prava relevantni za predmet uređivanja dostavljenog nacrta. Zbog toga u Izjavi o usklađenosti stoji ocjena „Neprijemljivo“.

Obrađivač navodi da je u dijelu primarnih izvora prava EU uzeo u obzir član 49. stav 3. Povelje EU o osnovnim pravima, koji propisuje da strogost kazne ne smije biti nesrazmjerna krivičnom djelu. Iz aspekta izvršenja kazne, ukazuje se obrađivaču na ostale izvore prava EU i to Rezoluciju Evropskog parlamenta od 5. oktobra 2017. godine o zatvorskim sistemima i uslovima u zatvorima.

Predmetnim aktom vrše se izmjene i dopune odredaba koje se tiču izvršenja kazne doživotnog zatvora. U tom smislu, u dijelu prakse i standarda Savjeta Evrope konsultovana je Preporuka Rec(2003) 23 Komiteta ministara državama članicama o načinu upravljanja zatvorske uprave sa zatvorenicima koji su na doživotnoj i dugotrajnoj kazni zatvora. S obzirom da se Nacrtom dodaje član 213i. Koji se odnosi na uslovni otpust zatvorenika kojem je izrečena kazna doživotnog zatvora, Ministarstvo smatra da je uzeta u obzir i Preporuka Rec(2003)22 Komiteta ministara državama članicama o uslovnom otpustu. Takođe, obrađivač navodi da je konsultovao i Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

IV RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora (u daljem tekstu: Zakon) donesen je 16. marta 2010. godine i objavljen je u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 30/10, 12. aprila 2010. godine.

Zakonom je propisan postupak raspoređivanja osuđenih lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Odjeljenje sa posebnim režimom (u daljem tekstu: Odjeljenje), organizacija odjeljenja, položaj osuđenih lica i disciplinska i materijalna odgovornost osuđenih lica.

Narodna skupština Republike Srpske je na 14. sjednici, održanoj 11. februara 2021. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Republike Srpske, kojim je uvedena nova kazna – kazna doživotnog zatvora za najteža krivična djela i najteže oblike teških krivičnih djela. Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Republike Srpske objavljen je u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 15/21.

Shodno navedenom, a imajući u vidu činjenicu da u tom trenutku ni Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 63/18) nije sadržavao odredbe kojima se reguliše pitanje načina izvršenja kazne doživotnog zatvora, Narodna skupština Republike Srpske je na 3. sjednici, održanoj 8. juna 2023. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih Republike Srpske, kako bi pitanje izvršenja kazne doživotnog zatvora bilo propisano i Zakonom o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske. Imajući u vidu navedeno, a naročito činjenicu da je Zakonom propisana nadležnost Ministarstva pravde za izvršenje krivičnih sankcija, bilo je neophodno uskladiti odredbe Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora sa odgovarajućim odredbama Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih Republike Srpske, odnosno sa Krivičnim zakonikom Republike Srpske, te se iz tog razloga pristupilo izradi ovog zakona.

Ovim izmjenama i dopunama detaljnije je propisan način izvršenja kazne doživotnog zatvora i postupanje sa zatvoreniciima osuđenim na ovu vrstu krivične sankcije.

Takođe, u primjeni Zakona uočeni su određeni tehnički nedostaci i nedorečenosti koje se ispravljaju u ovom zakonu, a vrši se i terminološko usaglašavanje sa odredbama Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/23).

V OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

Članom 1. izmjena i dopuna ovog zakona vrši se promjena člana 1. Zakona tako što se koriguje predmet ovog zakona, i to na način da se njime uređuje postupak raspoređivanja zatvorenika koji se nalaze na izvršenju kazne zatvora u Odjeljenje sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora (u daljem tekstu: Odjeljenje), organizacija Odjeljenja, položaj zatvorenika, disciplinska i materijalna odgovornost zatvorenika, kao i postupanje prema zatvoreniciima na izvršenju kazne doživotnog zatvora.

Članom 2. vrši se izmjena stava 1. i stava 2. člana 2. Zakona radi usklađivanja terminologije u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 63/18 i 55/23), te se propisuje da se termin „osuđeno lice“ zamjenjuje terminom „zatvorenik“, termin „kazneno-popravna ustanova“ zamjenjuje terminom „Ustanova za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija“ i to u cijelom tekstu Zakona, u odgovarajućem padežu.

Takođe, propisuje se da se u Odjeljenje raspoređuju zatvorenici muškog pola koji bitno ugrožavaju bezbjednost u ustanovi, narušavaju red i disciplinu, kao i lica za koja se utvrdi da su sve ranije preduzete mjere postupanja prema njima bile bezuspješne, a prema kojima je programom postupanja predviđen ovakav oblik tretmana, kao i da se u Odjeljenje upućuju i oni zatvorenici kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora.

Članom 3. izvršena je nomotehnička korekcija u članu 3. u stavu 1. Zakona, te je izvršeno brisanje odredbe po kojoj nadzor nad zaštitom i stanjem ljudskih prava i uslova u kojima se izvršava mjera rasporeda u Odjeljenje vrši Nezavisna komisija koju imenuje Narodna skupština Republike Srpske, s obzirom na to da je ovo pitanje propisano Zakonom o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske.

Članom 4. propisuje se u članu 4. u stavu 4. i u stavu 6. Zakona da radnici Ustanove raspoređeni na rad u Odjeljenje moraju biti posebno edukovani za rad sa zatvoreniciima visokog bezbjednosnog rizika i zatvoreniciima kojima je izrečena kazne doživotnog zatvora, kao i da se prilikom propisivanja rasporeda dnevnih aktivnosti posebna pažnja posvećuje pitanjima bezbjednosti i obezbjeđivanju uslova za zadovoljavanje specifičnih potreba zatvorenika visokog bezbjednosnog rizika i zatvorenika kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora.

Član 5. izmjena i dopuna u članu 5. u stavu 1. vrši se terminološko usaglašavanje odredaba kao i način upućivanja u Odjeljenje zatvorenika kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora od strane nadležnog suda.

Takođe, propisuje se izmjena stava 3. na način da ministar pravde na osnovu prijedloga Ustanove u kojoj zatvorenik izdržava kaznu zatvora može donijeti naredbu o rasporedu zatvorenika u Odjeljenje, koje se dostavlja Ustanovi koja je uputila prijedlog i Ustanovi u čijem sastavu se nalazi Odjeljenje u kojem će se raspored izvršiti.

Članom 6. izmjena i dopuna vrši se u članu 6. u stavu 1. normiranje dužine trajanja rasporeda u Odjeljenje za zatvorenike koji se u Odjeljenje raspoređuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora.

Članom 7. izmjena i dopuna vrši se u članu 7. u st. 2. i 3. terminološka korekcija.

Članom 8. vrši se izmjena st. 1, 2. i 3. u članu 8, koji propisuje način prijema u Odjeljenje za zatvorenike koji se u Odjeljenje upućuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora, kao i za zatvorenike kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora. Takođe, propisuje se postupanje sa zatvorenicama raspoređenim u Odjeljenje koje se sprovodi odmah po prijemu u Odjeljenje, te se vrši korigovanje pravnog osnova za Pravilnik o kućnom redu Odjeljenja čije odredbe će se usklađivati sa izmjenama ovog zakona. Takođe, dodaje se novi stav 4. u kojem se propisuje da Pravilnik donosi ministar.

Članom 9. izmjena i dopuna vrši se u članu 9. u stavu 2. usklađivanje terminologije „zavodski doktor“ sa terminom „doktor medicine u Ustanovi“, u cijelom tekstu Zakona, u odgovarajućem padežu, u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske. Takođe, u stavu 3. vrši se terminološka korekcija.

Članom 10. izmjena i dopuna vrši se terminološka korekcija odredba u članu 12. u st. 1. i 2. Zakona.

Članom 11. izmjena i dopuna vrši se u članu 14. u stavu 1. usklađivanje odredaba o težim disciplinskim prekršajima zatvorenika u Odjeljenju sa odredbama u Zakonu o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske.

Članom 12. izmjena i dopuna vrši se terminološka korekcija odredba u članu 19. u stavu 2.

Članom 13. mijenja se stav 3. člana 21. izmjena i dopuna, radi terminološkog usklađivanja.

Članom 14. mijenja se stav 1. člana 23. izmjena i dopuna, radi terminološkog usklađivanja.

Članom 15. propisuju se novi čl. 23a. do 23l. kojima se pobliže definiše postupanje sa zatvorenicama kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora, i to da se odredbe čl. 7. do 23. ovog zakona primjenjuju i na izvršenje kazne doživotnog zatvora, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano, da zatvorenicama koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora neće biti nametnuto nijedno ograničenje koje nije predviđeno zakonom, a ona ograničenja koja se izriču moraju biti minimalno potrebna i proporcionalna opravdanom cilju zbog kojeg se izriču, da se za zatvorenike koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora vrši procjena rizika zatvorenika i utvrđuje prijedlog programa postupanja, koji odobrava direktor Ustanove, da se zatvorenici koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora klasifikuju u posebne vaspitne kolektive, da se zatvorenicama kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora ne mogu odobravati pogodnosti koje se koriste van kruga Ustanove, da se zatvorenicama koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora može, iz razloga bezbjednosti i na osnovu bezbjednosne procjene, vršiti kontrola pisama i telefonskih razgovora, sa čim mora biti upoznat zatvorenik, da se može odobriti boravak u posebnoj prostoriji za intimne posjete sa bračnim supružnikom / vanbračnim partnerom ili boravak sa članovima porodice u posebnim prostorijama koje su namjenski opremljene za posjetu maloljetne djece, da zatvorenik koji izvršava kaznu doživotnog zatvora može nakon najmanje pet godina izdržane kazne doživotnog zatvora

ministru podnijeti molbu za premještaj u drugu Ustanovu koja u svom sastavu ima odjeljenje sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora i postupanje po molbi, da direktor Ustanove u kojoj zatvorenik izvršava kaznu doživotnog zatvora može iz razloga bezbjednosti ili organizacije izvršenja kazne zatvora podnijeti prijedlog za premještaj u odjeljenje sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora druge Ustanove koja u svom sastavu ima ovo odjeljenje, o čemu rješenjem odlučuje ministar i postupanje po prijedlogu, da zatvorenici koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora ne mogu biti radno angažovani na poslovima koji se izvode van kruga Ustanove, da se zatvorenik kojem je izrečena kazna doživotnog zatvora može uslovno otpustiti nakon što izdrži dvadeset pet godina zatvora, pod uslovima propisanim Krivičnim zakonikom Republike Srpske, te da zatvorenik nakon najmanje pet godina provedenih na izvršenju kazne doživotnog zatvora u Odjeljenju može biti privremeno raspoređen u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja, o čemu odlučuje rukovodilac Ustanove na zajednički prijedlog službe tretmana i službe obezbjeđenja i postupanje po prijedlogu rukovodioca Ustanove.

Članom 16. izmjena i dopuna vrši se terminološko usklađivanje naziva sa nazivom Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske.

Član 17. propisuje se stupanje na snagu Zakona.

VI PROCJENA UTICAJA ZAKONA, DRUGIH PROPISA I OPŠTIH AKATA NA UVOĐENJE NOVIH, IZMJENU ILI UKIDANJE POSTOJEĆIH FORMALNOSTI KOJE OPTEREĆUJU PRIVREDNO POSLOVANJE

Prema Mišljenju Ministarstva privrede i preduzetništva broj: 18.06-020-2990/23 od 23. novembra 2023. godine, uvidom u Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora i Obrazac 1. procjene uticaja zakona, Ministarstvo privrede i preduzetništva konstatuje da je obrađivač sproveo sljedeće metodološke korake procjene uticaja propisa:

Nacrt je planiran Programom rada Vlade i Narodne skupštine Republike Srpske za 2023. godinu i usklađen je sa ciljem broj 16. Agende UN 2030 – Promovisati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi efikasne, odgovorne i uključive institucije.

U vezi s problemom koji se želi riješiti, obrađivač navodi da je izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Republike Srpske i Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija propisano uvođenje kazne doživotnog zatvora koja bi se izvršavala u Odjeljenjima posebnog režima izvršenja kazne zatvora. Imajući u vidu naprijed navedeno, bilo je neophodno izvršiti izmjene i dopune Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora, te na taj način upotpuniti pravni okvir za izvršenje kazne doživotnog zatvora i otkloniti mogućnost postojanja pravnih praznina.

Cilj koji se želi postići donošenjem zakona je efikasnije sprečavanje svih oblika ponašanja osuđenih lica koja za cilj imaju narušavanje formalnog sistema i organizacije rada kazneno-popravnih ustanova. Pored navedenog cilja, obrađivač ističe da se predmetnim izmjenama i dopunama zakona nastoje ostvariti i posebni ciljevi, a naročito:

- Usklađivanje odredaba Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora sa odgovarajućim odredbama Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske i sa Krivičnim zakonikom Republike Srpske;
- Detaljnije propisivanje načina izvršenja kazne doživotnog zatvora i postupanja sa zatvorenicima osuđenim na ovu vrstu krivične sankcije.

Kod utvrđivanja opcija za postizanje ciljeva i njihove analize, utvrđeno je da se cilj može postići jedino regulatornom mjerom.

U vezi sa uticajem na javne budžete, obrađivač ističe da se ne očekuje direktan uticaj na javne budžete.

U vezi sa uticajem na poslovanje, utvrđeno je da Nacrt ne utiče na poslovanje.

Nacrtom nisu propisane formalnosti za građane i poslovni sektor.

U vezi sa socijalnim uticajem, obrađivač navodi da će izmjene i dopune zakona pozitivno uticati na resocijalizaciju i rehabilitaciju zatvorenika koji izdržavaju kaznu u Odjeljenju sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora, te osigurati njihovo bezbjedno uključivanje u društvo nakon izdržane kazne zatvora ili putem instituta uslovnog otpusta. Naprijed navedeno će se osigurati kroz kontinuirano praćenje ponašanja i vladanja zatvorenika koji izdržavaju kaznu doživotnog zatvora, detaljnu procjenu svih oblika rizika koje zatvorenik može predstavljati, proučavanje ličnosti zatvorenika koji izdržavaju kaznu doživotnog zatvora, propisivanje i sprovođenje adekvatne disciplinske i materijalne odgovornosti zatvorenika, te kroz primjenu drugih mjera koje se tiču organizacije Odjeljenja sa posebnim režimom izdržavanja kazne zatvora.

U vezi sa uticajem na životnu sredinu, utvrđeno je da Nacrt nema uticaja.

U pogledu ostalih metodoloških koraka procjene uticaja propisa, obrađivač navodi da su konsultacije provedene na način da je tekst predmetnih izmjena i dopuna zakona objavljen na internet stranici Ministarstva pravde, ali da na isti nije bilo primjedbi i sugestija.

Kada je u pitanju praćenje sprovođenja propisa, obrađivač ističe da su ključni pokazatelji za vrednovanje efekata primjene zakona, kontinuirana praćenja ponašanja zatvorenika kroz postupak klasifikacije i vrednovanja svih oblika ponašanja. Takođe, zahvaljujući inspeksijskom nadzoru i kroz vođenje potrebne evidencije i statistike, od strane Odjeljenja i Ministarstva pravde moguće je pratiti primjenu zakona i ostvarenje postavljenih ciljeva.

Ministarstvo privrede i preduzetništva utvrdilo je da je obrađivač, prilikom sprovođenja procjene uticaja propisa, postupio u skladu sa Odlukom o procjeni uticaja propisa.

VII UČEŠĆE JAVNOSTI I KONSULTACIJE U IZRADI ZAKONA

U skladu sa članom 36. stav 1. tačka 9) Poslovnika o radu Vlade Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 123/18), shodno Smjernicama za konsultacije u izradi propisa i drugih opštih akata („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 86/22), utvrđeno je da je ovaj zakon od interesa za javnost, te je tekst zakona objavljen na internet stranici Ministarstva pravde radi mogućnosti uvida i dostavljanja primjedaba i sugestija. Nije bilo primjedaba i sugestija na tekst Zakona.

VIII FINANSIJSKA SREDSTVA I EKONOMSKA OPRAVDANOST DONOŠENJA ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva iz budžeta Republike Srpske.

PRILOG

ZAKON O POSEBNOM REŽIMU IZVRŠENJA KAZNE ZATVORA (Tekst predloženih izmjena i dopuna ugrađen u tekst Zakona)

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se postupak raspoređivanja zatvorenika koji se nalaze na izvršenju kazne zatvora u Odjeljenju sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora (u daljem tekstu: Odjeljenje), organizacija Odjeljenja, položaj zatvorenika, disciplinska i materijalna odgovornost zatvorenika, kao i postupanje prema zatvorenicima na izvršenju kazne doživotnog zatvora.

Član 2.

(1) U Odjeljenje se raspoređuju zatvorenici muškog pola koji za vrijeme izvršenja kazne zatvora bitno ugrožavaju bezbjednost u Ustanovi za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija (u daljem tekstu: Ustanova), narušavaju red i disciplinu, kao i lica za koja se utvrdi da su sve ranije preduzete mjere postupanja prema njima ostale bezuspješne, a prema kojima je programom postupanja predviđen ovakav oblik tretmana.

(2) Svrha rasporeda u Odjeljenje je sprečavanje svih oblika ponašanja zatvorenika koja za cilj imaju narušavanje formalnog sistema i organizacije rada Ustanova, kroz primjenu posebnih metoda i oblika rada.

(3) Raspored u Odjeljenje ne tretira se kao disciplinska kazna.

(4) U Odjeljenje se na održavanje kazne zatvora upućuju zatvorenici kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora.

Član 3.

(1) Odjeljenje osniva ministar pravde (u daljem tekstu: ministar) kao posebno zatvoreno Odjeljenje unutar Ustanova zatvorenog tipa.

(2) Nadzor nad radom Odjeljenja vrši Ministarstvo pravde putem ovlašćenih službenih lica - inspektora za nadzor nad radom Ustanova.

Član 4.

- (1) Radom Odjeljenja rukovodi rukovodilac Odjeljenja.
- (2) Rukovodioca Odjeljenja i potreban broj pripadnika službe obezbjeđenja i službe tretmana na rad u Odjeljenje raspoređuje rukovodilac Ustanove u čijem sastavu se nalazi Odjeljenje (u daljem tekstu: rukovodilac Ustanove).
- (3) Rukovodilac Odjeljenja za svoj rad odgovara rukovodiocu Ustanove.
- (4) Radnici Ustanove raspoređeni na rad u Odjeljenje moraju biti posebno edukovani za rad sa **zatvorenicima** visokog bezbjednosnog rizika i **zatvorenicima kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora**, a njihova obuka i stručno usavršavanje mora se sprovoditi kontinuirano.
- (5) Rukovodilac Odjeljenja, uz saglasnost rukovodioca Ustanove, propisuje raspored dnevnih aktivnosti u Odjeljenju.
- (6) Prilikom propisivanja rasporeda dnevnih aktivnosti posebna pažnja se posvećuje pitanjima bezbjednosti i obezbjeđivanju uslova za zadovoljavanje specifičnih potreba **zatvorenika** visokog bezbjednosnog rizika i **zatvorenika kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora**.

Član 5.

- (1) O potrebi rasporeda **zatvorenika** u Odjeljenje odlučuje ministar na prijedlog rukovodioca Ustanove u kojoj **zatvorenik izvršava** kaznu zatvora, **osim za zatvorenike iz člana 2. stav 4. ovog zakona, koje u Odjeljenje upućuje sud nadležan za izvršenje kazne doživotnog zatvora**.
- (2) Uz prijedlog za raspored u Odjeljenje ministru se dostavlja izvještaj sa podacima o vladanju i ponašanju **zatvorenika** u toku **izvršenja** kazne zatvora, izvještaj o preduzetim mjerama postupanja prema **zatvoreniku** i obrazloženje razloga za raspored u Odjeljenje.
- (3) **Nakon razmatranja prijedloga iz stava 1. ovog člana, ministar može donijeti naredbu o rasporedu zatvorenika u Odjeljenje, koja se dostavlja Ustanovi koja je uputila prijedlog i Ustanovi u čijem sastavu se nalazi Odjeljenje u kojem će se raspored zatvorenika izvršiti.**
- (4) U vanrednim situacijama, kada je bitno narušena bezbjednost u Ustanovi, ministar može i bez prijedloga rukovodioca Ustanove u kojoj **zatvorenik izvršava** kaznu donijeti naredbu o rasporedu **zatvorenika** u Odjeljenje.
- (5) Prilikom rasporeda u Odjeljenje obavezno se dostavlja lični list i zdravstveni karton **zatvorenika**, u koje se za vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje redovno unose potrebni podaci.

Član 6.

- (1) Vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje **za zatvorenike koji se u Odjeljenje raspoređuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora** ne može biti kraće od šest mjeseci i može biti više puta produžavano za isti vremenski period, vodeći računa o tome da trajanje rasporeda **zatvorenika** u Odjeljenje bude srazmjerno stepenu rizika koji predstavlja **zatvorenik**.
- (2) Tokom boravka u Odjeljenju vrši se redovno praćenje ponašanja i vladanja **zatvorenika**, kao i procjena stepena rizika koja predstavlja osnov za određivanje bezbjednosnih uslova i mjera u Odjeljenju.
- (3) Nakon isteka svakih šest mjeseci provedenih na rasporedu u Odjeljenju vrši se preispitivanje opravdanosti daljeg boravka u Odjeljenju, uz obavezu da rukovodilac Ustanove dostavi ministru prijedlog za produženje ili obustavu rasporeda u Odjeljenje, detaljan

izvještaj o vladanju i ponašanju, mišljenje o postignutim rezultatima primjene rasporeda u Odjeljenje i procjenu stepena rizika.

(4) Ministar, na osnovu prijedloga rukovodioca Ustanove, izvještaja i mišljenja o rezultatima primjene rasporeda u Odjeljenje, procjenjuje da li je postignuta svrha rasporeda, te naredbom odlučuje o produženju ili obustavi primjene rasporeda u Odjeljenje.

Član 7.

(1) Prostorije za smještaj **zatvorenika** u Odjeljenju mogu biti jednokrevetne i dvokrevetne.

(2) **Zatvorenici koji** se raspoređuju u Odjeljenje smještaju se, u pravilu, u jednokrevetne sobe.

(3) U izuzetnim slučajevima, kada to zahtijevaju razlozi bezbjednosti, zdravstveni razlozi, ili kada se smatra da bi to stimulativno djelovalo na **zatvorenika**, rukovodilac Odjeljenja može odlučiti da **zatvorenik** bude **smješten** u dvokrevetnu sobu.

(4) U sastavu Odjeljenja je medicinska prostorija sa intenzivnim nadzorom.

(5) Prostorije za smještaj **zatvorenika** moraju imati najmanje četiri kvadratna metra prostora, moraju biti zagrijane, dovoljno osvijetljene prirodnim i vještačkim svjetlom koje omogućava čitanje bez smetnji za vid i raspolagati nesmetanim pristupom pitkoj vodi i sanitarnim uređajima i opremi.

(6) Za vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje, ustanova je dužna da obezbijedi **zatvoreniku** tri obroka dnevno, čija ukupna kalorična vrijednost ne smije biti manja od 12.500 džula, sredstva za održavanje lične i kolektivne higijene, kao i odgovarajuću odjeću i obuću.

Član 8.

(1) **Prijem u Odjeljenje za zatvorenike koji se u Odjeljenje raspoređuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora vrši se na osnovu Naredbe o rasporedu u Odjeljenje, a za zatvorenike kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora na osnovu uputnog akta suda nadležnog za izvršenje kazne doživotnog zatvora.**

(2) **Prilikom prijema u Odjeljenje vrši se detaljan pretres zatvorenika i njegovih stvari, oduzimanje predmeta čije držanje u Odjeljenju nije dozvoljeno, upis u prijemu knjigu i upoznavanje zatvorenika sa organizacijom rada u Odjeljenju, pravima, obavezama i dužnostima zatvorenika i propisima koji regulišu izvršenje kazne zatvora u Odjeljenju, a zatvorenici koji se u Odjeljenje raspoređuju za vrijeme izvršenja kazne zatvora upoznaju se i sa Naredbom o rasporedu u Odjeljenje, razlozima za njeno donošenje i načinom sprovođenja ovakvog oblika tretmana.**

(3) **Pravilnikom o kućnom redu Odjeljenja sa posebnim režimom propisuju se način i organizacija života zatvorenika raspoređenih u Odjeljenje radi izvršenja kazne zatvora i kazne doživotnog zatvora, prijem i pretres lica i stvari, upoznavanje zatvorenika sa programom postupanja, smještaj, ishrana i odijevanje, zdravstvena zaštita i higijenske mjere, ponašanje zatvorenika, način ostvarivanja prava u Odjeljenju, dopisivanje, primanje posjeta i pošiljki, zadovoljavanje vjerskih potreba, raspolaganje novcem, održavanje reda i discipline, obustava primjene rasporeda u Odjeljenje.**

(4) **Pravilnik iz stava 3. ovog člana donosi ministar.**

Član 9.

(1) Najkasnije u roku od 24 časa po prijemu obavlja se ljekarski pregled radi utvrđivanja zdravstvenog stanja **zatvorenika** i podaci o tome unose se u njegov zdravstveni karton.

(2) **Doktor medicine u Ustanovi** je obavezan podnijeti pismeni izvještaj rukovodiocu Odjeljenja o zdravstvenom stanju **zatvorenika**.

(3) Ako se kod prijema u Odjeljenje ili u toku trajanja rasporeda u Odjeljenje ocijeni da postoji opasnost da će **zatvorenik** izvršiti ili je već izvršio bilo koji akt samopovređivanja, napada na **zatvorenika** ili drugo službeno lice ili bilo koji drugi oblik nasilja, rukovodilac Odjeljenja može uz pribavljeno mišljenje **doktora medicine u Ustanovi** odlučiti da se takvo lice smjesti u medicinsku prostoriju sa intenzivnim nadzorom.

(4) Intenzivan nadzor u medicinskoj prostoriji ogleđa se u organizovanom nadzoru radnika službe obezbjeđenja i zdravstvene službe, kao i nadzoru putem tehničkih i elektronskih uređaja.

(5) Za vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje Ustanova je dužna da obezbijedi pružanje zdravstvene zaštite **zatvorenicima**.

Član 10.

(1) Rukovodilac Ustanove može iz razloga bezbjednosti ministru podnijeti prijedlog za premještanje u Odjeljenje druge **Ustanove** koja u svom sastavu ima Odjeljenje sa posebnim režimom.

(2) O prijedlogu za premještanje rješenjem odlučuje ministar.

Član 11.

(1) **Zatvorenik** ima pravo kontaktiranja sa srodnicima u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva, kao i sa punomoćnikom koji ga zastupa u njegovim poslovima i interesima.

(2) Kontakti iz stava 1. ovog člana ostvaruju se putem posjeta, pisama i telefona, u skladu sa pravilnikom iz člana 8. ovog zakona.

(3) **Zatvorenik** ima pravo na prijem novčanih i paketnih pošiljki upućenih od strane srodnika u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva.

(4) Posjete **zatvorenicima** odvijaju se pod nadzorom službe obezbjeđenja.

(5) Ukoliko to zahtijevaju razlozi bezbjednosti, rukovodilac Odjeljenja može narediti nadzor nad telefonskim razgovorom, o čemu se obavještava **zatvorenik**.

(6) Rukovodilac Odjeljenja može iz razloga bezbjednosti, za vrijeme dok oni traju, uskratiti prijem posjeta, novčanih i paketnih pošiljki, dopisivanje i telefonske razgovore, o čemu se obavještava **zatvorenik**.

(7) **Zatvoreniku** se obezbjeđuje boravak na svježem vazduhu u trajanju od najmanje dva časa dnevno, pri čemu se naročito vodi računa o bezbjednosti.

(8) Za vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje ne može se odobravati korišćenje pogodnosti van kruga Ustanove.

(9) Za vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje **zatvoreniku** se može omogućiti radno angažovanje u prostorima Odjeljenja, pod strogo kontrolisanim uslovima i posebno vodeći računa o bezbjednosti.

Član 12.

(1) **Zatvorenici su dužni** da se pridržavaju odredaba ovog zakona, pravilnika o kućnom redu i drugih propisa iz oblasti izvršenja kazne zatvora i da postupaju po zakonitim naređenjima službenih lica.

(2) Ponašanje koje je suprotno odredbama stava 1. ovog člana predstavlja disciplinski prekršaj, za koji **zatvorenik** može biti disciplinski **kažnjen**.

(3) Disciplinski prekršaji mogu biti lakši i teži.

Član 13.

Lakši disciplinski prekršaji su:

- a) davanje na korišćenje stvari drugom licu za koje nema odobrenje,
- b) posjedovanje i uzimanje lijekova bez odobrenja,
- v) neovlašćeno uzimanje ili korišćenje tuđih stvari,
- g) podsticanje drugog na vršenje prekršaja,
- d) namjerno prljanje prostorija Ustanove,
- đ) neovlašćeno kontaktiranje sa drugim licima i
- e) zanemarivanje lične i kolektivne higijene.

Član 14.

(1) **Teži disciplinski prekršaji su:**

- a) odbijanje izvršenja zakonitog naređenja službenog lica,
- b) podstrekavanje na pobunu ili bjekstvo,
- v) pripremanje bjekstva, pokušaj bjekstva i bjekstvo,
- g) pomaganje drugim zatvorenicima pri pripremanju bjekstva ili bjekstvu,
- d) organizovanje i učešće u pobuni,
- đ) nasilničko ponašanje prema drugim zatvorenicima, fizičko i psihičko zlostavljanje, kao i svako nekorektno ponašanje prema drugim zatvorenicima,
- e) namjerno uništavanje tuđe imovine i imovine Odjeljenja,
- ž) uzimanje od drugih zatvorenika naknade u novcu ili naturi,
- z) neovlašćeno napuštanje Odjeljenja, bolničkog liječenja u zdravstvenoj ustanovi ili sa radilišta, bez odobrenja službenog lica,
- i) proizvodnja, unošenje, posjedovanje, preprodaja i uživanje alkohola, opojnih droga i psihoaktivnih materija u Odjeljenju ili na bolničkom liječenju,
- j) izrada, posjedovanje i unošenje u Odjeljenje nedozvoljenih predmeta, uključujući i novac, opasne stvari ili sredstva za komunikaciju na daljinu,
- k) vrijeđanje, prijetnje i nepristojno ponašanje, međusobne svađe i tuče,
- l) izrada bilo kakvih predmeta i obavljanje privatnih poslova za sebe ili drugog bez naloga službenog lica,
- lj) ometanje sprovođenja dnevnog rasporeda aktivnosti,
- m) neovlašćeno ulaženje i korišćenje službene prostorije i boravak na mjestima gdje je to zabranjeno,
- n) sprečavanje pristupa u bilo koji prostor Odjeljenja službenim licima i licima koja imaju ovlašćenje da ulaze u Odjeljenje,
- nj) međusobna preprodaja ili trampa bilo kakvih stvari,
- o) krađa, kockanje i igranje nedozvoljenih igara,
- p) opiranje zdravstvenom pregledu i testiranju na zarazne bolesti, alkohol i opojna sredstva,
- r) podsticanje drugih zatvorenika na ponašanje koje predstavlja krivično djelo, prekršaj ili teži disciplinski prekršaj,

- s) nekorektno ponašanje prema službenim licima,
 - t) pružanje otpora ili fizički napad na službeno lice,
 - ć) zanemarivanje radne obaveze koja je prouzrokovala ili je mogla prouzrokovati štetne posljedice većeg obima,
 - u) davanje lažnih podataka usljed kojih je nastala ili je mogla nastati šteta većih razmjera,
 - f) ugrožavanje tuđeg zdravlja koje je izvršeno namjerno ili grubom nepažnjom,
 - h) obučavanje drugih zatvorenika o načinu izvršenja krivičnog djela na osnovu ličnog ili tuđeg iskustva,
 - c) namjerno narušavanje svog zdravlja radi onesposobljavanja za izvršenje obaveza.
- (2) Teži disciplinski prekršaj je i svako ponašanje koje predstavlja krivično djelo za koje se **zatvorenik** goni po službenoj dužnosti.

Član 15.

- (1) Za učinjene disciplinske prekršaje izriču se disciplinske kazne.
- (2) Disciplinske kazne su:
 - a) pismeni ukor i
 - b) upućivanje u samicu do 20 dana.
- (3) Ako **zatvorenik** za vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje učini krivično djelo, Ustanova je dužna da podnese izvještaj nadležnom organu.
- (4) Prema **zatvoreniku** primjenjuje se disciplinska kazna i ako za vrijeme trajanja rasporeda u Odjeljenje učini krivično djelo.
- (5) Pismeni ukor izriče se za lakše disciplinske prekršaje.
- (6) Disciplinska kazna upućivanja u samicu može se izreći samo za teže disciplinske prekršaje.

Član 16.

- (1) Prijedlog za pokretanje postupka za utvrđivanje disciplinske odgovornosti **zatvorenika** rukovodiocu Ustanove podnosi rukovodilac Odjeljenja.
- (2) Rukovodilac Ustanove rješenjem odlučuje o pokretanju disciplinskog postupka.
- (3) Rukovodilac Ustanove imenuje Disciplinsku komisiju (u daljem tekstu: Komisija), koju čine radnici Ustanove u čijem sastavu se nalazi Odjeljenje, vodeći pri tom računa da sastav Komisije u pravilu odražava ravnopravnu zastupljenost polova.
- (4) Komisija se sastoji od tri člana, od kojih je jedan predsjednik.

Član 17.

- (1) Komisija je obavezna da sprovede disciplinski postupak bez odlaganja.
- (2) U disciplinskom postupku obavezno se saslušavaju **zatvorenik** i svjedoci, može se izvršiti suočenje, kao i pribaviti mišljenje službe obezbjeđenja i službe tretmana.
- (3) Tokom disciplinskog postupka vodi se zapisnik.

Član 18.

- (1) Komisija nakon sprovedenog disciplinskog postupka rješenjem donosi odluku o izricanju disciplinske kazne ili o oslobađanju od disciplinske odgovornosti.

(2) Protiv rješenja Komisije može se uložiti žalba rukovodiocu Ustanove u roku od tri dana od dana prijema rješenja.

(3) Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) Rješenje rukovodioca Ustanove po žalbi je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

Član 19.

(1) **Zatvorenik** kojem je izrečena disciplinska kazna upućivanje u samicu ne može se uputiti na izvršenje disciplinske kazne prije nego što se pribavi pismeno mišljenje doktora o zdravstvenom stanju **zatvorenika**.

(2) **Zatvorenici koji** počine teže disciplinske prekršaje, kao i u slučajevima kada postoji opasnost od nasilnih radnji prema licima i stvarima, opasnost od ubistva i samopovređivanja ili ugrožavanja bezbjednosti u Odjeljenju, koje se ne mogu otkloniti na drugi način, mogu se izdvojiti od ostalih **zatvorenika** u posebnu prostoriju bez opasnih stvari i prije pokretanja, odnosno okončanja disciplinskog postupka, o čemu odlučuje rukovodilac Odjeljenja.

(3) Vrijeme izdvajanja traje dok postoje razlozi zbog kojih je lice izdvojeno, a ne može trajati duže od 72 časa.

(4) Vrijeme provedeno u prostoriji bez opasnih stvari uračunava se u disciplinsku kaznu upućivanja u samicu.

Član 20.

Izvršenje disciplinske kazne samice može se odložiti samo u slučaju iz člana 19. stav 1. ovog zakona, za vrijeme koje odredi doktor Ustanove.

Član 21.

(1) U toku izvršenja disciplinske kazne upućivanja u samicu **zatvorenika** obezbjeđuju se potrebni higijenski i zdravstveni uslovi, po potrebi, knjige, udžbenici i novine.

(2) Za vrijeme izvršenja disciplinske kazne upućivanja u samicu **zatvorenika** se obezbjeđuje boravak na svježem vazduhu van zatvorenih prostorija u trajanju do dva časa dnevno.

(3) **Pri izvršenju disciplinske kazne upućivanja u samicu, zatvorenika su dužni da posjete vaspitač i zdravstveni radnik svakog dana, a jednom u sedam dana rukovodilac Odjeljenja i doktor medicine u Ustanovi.**

Član 22.

Rukovodilac Ustanove rješenjem obavezno obustavlja izvršenje disciplinske kazne upućivanja u samicu, ako po pismenom mišljenju doktora dalji boravak u samici ugrožava zdravlje **zatvorenika**.

Član 23.

(1) **Zatvorenik je odgovoran za štetu koju je namjerno ili grubom nepažnjom prouzrokovao i tu štetu je dužan nadoknaditi.**

(2) O naknadi štete rješenjem odlučuje rukovodilac Ustanove.

(3) Protiv rješenja o naknadi štete može se izjaviti žalba ministru u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

(4) Ukoliko **zatvorenik** odbije da plati štetu, Ustanova može svoja potraživanja ostvariti tužbom kod nadležnog suda.

Član 23a.

Odredbe čl. 7. do 23. ovog zakona primjenjuju se i na izvršenje kazne doživotnog zatvora, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 23b.

Zatvorenicima koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora neće biti nametnuto nijedno ograničenje koje nije predviđeno zakonom, a ona ograničenja koja se izriču moraju biti minimalno potrebna i proporcionalna opravdanom cilju zbog kojeg se izriču.

Član 23v.

(1) **Tim stručnjaka iz prijemno-otpusnog odjeljenja vrši proučavanje ličnosti zatvorenika koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora.**

(2) **Na osnovu rezultata proučavanja ličnosti zatvorenika koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora, tim stručnjaka iz prijemno-otpusnog odjeljenja vrši procjenu rizika zatvorenika i utvrđuje prijedlog programa postupanja, koji odobrava direktor Ustanove.**

(2) **Promjene u programu postupanja iz stava 2. ovog člana odobrava direktor Ustanove na prijedlog službe tretmana.**

Član 23g.

Zatvorenici se prilikom izvršavanja kazne doživotnog zatvora klasifikuju u posebne vaspitne kolektive, s tim da se na jednog vaspitača raspoređuje do deset zatvorenika.

Član 23d.

Zatvorenicima kojima je izrečena kazna doživotnog zatvora ne mogu se odobravati pogodnosti koje se koriste van kruga Ustanove.

Član 23đ.

(1) **Zatvorenici koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora, iz razloga bezbjednosti i na osnovu bezbjednosne procjene, mogu biti podvrgnuti kontroli pisama i telefonskih razgovora, sa čim zatvorenik mora biti upoznat.**

(2) **Izuzetno od odredbe člana 11. stav 4. ovog zakona, zatvorenicima koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora, na zajednički prijedlog službe tretmana i službe obezbjeđenja, u zavisnosti od klasifikaciono-stimulativne grupe zatvorenika, rukovodilac Ustanove, nakon detaljne procjene svih oblika rizika koje zatvorenik može predstavljati prema posjetiocima, može odobriti boravak u posebnoj prostoriji za intimne posjete sa bračnim supružnikom, odnosno vanbračnim partnerom ili boravak**

sa članovima porodice u posebnim prostorijama koje su namjenski opremljene za posjetu maloljetne djece, najviše dva puta u klasifikacionom periodu, u trajanju do dva sata, ako je prethodno najmanje dva puta uzastopno bio klasifikovan u najbolju klasifikaciono-stimulativnu grupu.

Član 23e.

(1) Zatvorenik koji izvršava kaznu doživotnog zatvora može nakon najmanje pet godina izdržane kazne doživotnog zatvora ministru podnijeti molbu za premještaj u drugu Ustanovu koja u svom sastavu ima Odjeljenje.

(2) Protiv rješenja kojim je odlučeno o molbi iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena žalba.

(3) Ako je molba zatvorenika za premještaj iz stava 1. ovog člana odbijena, nova molba se može podnijeti nakon isteka dvije godine od dana donošenja odluke o prethodnoj molbi.

Član 23ž.

(1) Direktor Ustanove u kojoj zatvorenik izvršava kaznu doživotnog zatvora može iz razloga bezbjednosti ili organizacije izvršenja kazne zatvora podnijeti prijedlog za premještaj u odjeljenje sa posebnim režimom izvršenja kazne zatvora druge Ustanove koja u svom sastavu ima ovo odjeljenje, o čemu rješenjem odlučuje ministar.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena žalba.

(3) Ako je prijedlog direktora Ustanove iz stava 1. ovog člana odbijen, novi prijedlog može se podnijeti nakon jedne godine od dana prijema rješenja.

(4) Ustanova iz koje se vrši premještaj zatvorenika dostavlja Ustanovi u koju se zatvorenik premješta lični list zatvorenika, zdravstveni karton, lične stvari sa zatvoreničkog depozita, novčani depozit i drugu dokumentaciju.

Član 23z.

Zatvorenici koji izvršavaju kaznu doživotnog zatvora ne mogu biti radno angažovani na poslovima koji se izvode van kruga Ustanove.

Član 23i.

Zatvorenik kojem je izrečena kazna doživotnog zatvora može se uslovno otpustiti nakon što izdrži dvadeset pet godina zatvora, pod uslovima propisanim Krivičnim zakonikom Republike Srpske.

Član 23j.

(1) Na osnovu rezultata kontinuiranog praćenja ponašanja i vladanja zatvorenika koji izvršava kaznu doživotnog zatvora, analize dostignutog stepena motivacije zatvorenika i njegovog ličnog aktivnog učešća u sprovođenju individualnog programa postupanja, te nakon detaljne procjene svih oblika rizika koje zatvorenik može predstavljati prema ostalim zatvorenicima i službenom osoblju, i ukoliko je to predloženo izmjenom programa postupanja, zatvorenik nakon najmanje pet godina provedenih na izvršavanju kazne doživotnog zatvora u Odjeljenju može biti privremeno raspoređen u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja, o čemu odlučuje rukovodilac Ustanove na zajednički prijedlog službe tretmana i službe obezbjeđenja.

(2) Uz prijedlog iz stava 1. ovog člana, rukovodiocu Ustanove se dostavlja izvještaj sa podacima o vladanju i ponašanju zatvorenika u toku izvršenja kazne doživotnog zatvora, izvještaj o preduzetim mjerama postupanja prema zatvoreniku, bezbjednosna procjena i obrazloženje razloga za raspored u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja.

(3) Vrijeme trajanja privremenog rasporeda u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja određuje se na period do šest mjeseci i može biti više puta produžavano za isti vremenski period.

(4) Tokom boravka u kolektivu za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja vrši se redovno praćenje ponašanja i vladanja zatvorenika, kao i procjena stepena rizika.

(5) Nakon isteka svakih šest mjeseci provedenih na privremenom rasporedu u kolektivu za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja vrši se preispitivanje opravdanosti daljeg boravka u kolektivu izvan Odjeljenja, uz obavezu da služba tretmana i služba obezbjeđenja dostave rukovodiocu Ustanove zajednički prijedlog za produženje ili obustavu rasporeda u kolektiv izvan Odjeljenja, detaljan izvještaj o vladanju i ponašanju zatvorenika, mišljenje o postignutim rezultatima primjene rasporeda u kolektiv izvan Odjeljenja i procjenu stepena rizika.

(6) U vanrednim situacijama, kada je bitno narušena bezbjednost u Ustanovi ili kada iz bilo kojeg opravdanog razloga raspored u kolektiv izvan Odjeljenja prestane biti svrsishodan, rukovodilac Ustanove može i bez zajedničkog prijedloga službe tretmana i službe obezbjeđenja donijeti odluku o obustavi privremenog rasporeda u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja.

(7) Ako je zajednički prijedlog iz stava 1. ovog člana odbijen, novi zajednički prijedlog može se podnijeti nakon jedne godine od dana donošenja odluke rukovodioca Ustanove.

(8) O privremenom rasporedu u kolektiv za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja i o obustavi privremenog rasporeda Ustanova obavještava Ministarstvo pravde.

Član 23k.

Privremeni raspored u kolektive za izvršenje kazne zatvora izvan Odjeljenja podrazumijeva smještaj u zajedničke prostorije za spavanje izvan Odjeljenja, u kojima borave zatvorenici osuđeni na kaznu zatvora, mogućnost radnog angažovanja na radnim mjestima u krugu Ustanove i zajednički boravak sa drugim zatvorenicima na radnom mjestu, kao i zajednički boravak sa drugim zatvorenicima tokom objedovanja, slobodnih aktivnosti u dnevnom boravku i u krugu Ustanove i upražnjavanju vjerskih potreba.

Član 24.

Na sva ostala pitanja koja se odnose na izvršenje krivičnih sankcija, a nisu propisana ovim zakonom, primjenjuju se odredbe Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske.